

Gmina Repki

Gmina Repki położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego po lewej stronie rzeki Bug pomiędzy Sokołowem Podlaskim a Drohiczyńem przy drodze krajowej nr 62. Obejmuje obszar 16 879 ha i liczy ok. 6110 mieszkańców. W granicach administracyjnych gminy zlokalizowanych jest 42 miejscowości. Pod względem fizyczno – geograficznym (wg. J. Kondrackiego) gmina Repki leży we wschodniej części mezeoregionu Wysoczyzna Siedlecka, na granicy z Podlaskim Przełomem Bugu. Pod względem morfologicznym gmina położona jest na wysoczyźnie morenowej, której powierzchnia wznosi się na wysokość 120 190 m n.p.m. Powierzchnia jest pofalowana o przeważających spadkach 2 -5% i nachylona jest w kierunku PN – wsch. Najwyższe wzniesienia, które wynoszą ponad 180 m n.p.m występują w zachodniej i południowej części gminy. Powierzchnię gminy rozcinają doliny cieków, z których najwyraźniej jest dolina rzeki Myśli. Ma ona swój kierunek z zachodu na wschód przez centralny obszar gminy. Inne ciek w większości stanowią jej dopływy. Pd. – wsch. skraj gminy leży w zlewni Liwca. Charakterystyczną formą ukształtowania powierzchni w gminie jest fragment skarpy doliny Bugu. W rejonie miejscowości Frankopol różnica poziomów pomiędzy dnem doliny a powierzchnią wysoczyzny przekracza 30m. Gmina Repki leży w obszarze funkcjonalnym Zielone Płuca Polski a tereny przyległe do rzeki Bug to Nadbużański Park Krajobrazowy o pow. 2 694 ha, tereny nadbużańskie objęte są siecią ekologiczną „NATURA 2000” obejmująca obszar 838 ha (Dyrektywna Ptasia i Dyrektywna Siedliskowa). Ciekawostką florystyczną jest Rezerwat „Śnieżyczki” w lasach repkowskich.

Z punktu widzenia aktualnego stanu, gmina Repki charakteryzuje się następującymi korzystnymi elementami:

- Stosunkowo bogate, czyste i nieskażone środowisko przyrodnicze
- Cenne dziedzictwo kulturowe (liczne zabytki), zachowany wiejski krajobraz kulturowy i tradycyjne formy rolnictwa co

sprzyja rozwojowi agroturystyki.

Gmina Repki zachęca inwestorów do prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze całej gminy. Miłośnicy natury odnajdą tu unikalne okazy przyrodnicze, siedliska ptaków oraz rzadkie gatunki zwierząt. Na turystów czekają pokoje gościnne w gospodarstwach agroturystycznych.

Liczba mieszkańców gminy na koniec roku 2008r. - 5 965 osób.

Urząd Gminy Repki

Rys historyczny

W starożytności, w pierwszych wiekach naszej ery tzw. Okresie wpływów rzymskich, cały obszar stanowił jednolitą prowincję kulturową. Występowała tutaj archeologiczna kultura. Przeworska i jej regionalne formy. We wczesnym średniowieczu osadnikami na tych terenach były ludy kultury kurhanów ciałopalnych. Reliktem tego osadnictwa jest cmentarzysko ciałopalne, kurhanowe w Rogowie nazywane do dzisiaj „tureckimi mogiłami”. Od IX aż po połowę XI wieku rozwijało się tu osadnictwo mazowieckie postępujące przede wszystkim wzdłuż ważnego szlaku lądowego Warszawa - Drohiczyn. W XI wieku rozpoczęła się również kolonizacja ruska, idąca głównie wzdłuż szlaku wodnego, jakim była rzeka Bug. Z tego czasu pochodzi grodzisko w miejscowości Włodki datowane na XI - XII w . Jest to grodzisko pierścieniowate, o wymiarach 190 x 120m, otoczone fosą szerokości 12m. Wysokość wału wynosi od 2,5m do 4m. Do 1323 roku Podlasie należało do Rusi, a następnie wchodziło w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego. W tym czasie rozwinęło się osadnictwo, zarówno mazowieckie, jak i ruskie. Powstało wiele parafii i miast, do najwcześniejszych erekcji parafialnych zalicza się Wyrozęby - 1438r., Skrzyszew - 1446r. Na podstawie uchwały Sejmu w Lublinie w 1569r. Podlaskie weszło w skład korony. Wówczas zakończył się drugi proces kształtowania granic Podlasia, które przetrwały w zasadzie do rozbiorów Polski. Po trzecim rozbiorze obszar całej obecnej Repki znalazł się pod zaborem austriackim. W okresie Księstwa Warszawskiego należał do departamentu siedleckiego, siedleckiego od 1815 roku do odzyskanej niepodległości wchodził w skład województwa podlaskiego, później kolejno guberni podlaskiej, siedleckiej i lubelskiej. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku teren gminy znalazł się w województwie warszawskim. Po II wojnie światowej powrócono do podziału z 1939 roku. W wyniku nowego podziału w 1957 roku gmina Repki znalazła się w województwie siedleckim, a obecnie od 1.01.1990 roku w województwie mazowieckim.

Zabytki

Na terenie Gminy Repki znajduje się wiele obiektów zabytkowych.

- Zespół dworski – dwór i parki w miejscowości Karskie
- Zespół dworski – dwór i park w miejscowości Mołomotki
- Park z aleją dojazdową w miejscowości Repki
- Zespół d. Cerkwii kościół i dzwonnica w miejscowości Rogów.
- Kościół parafialny w miejscowości Sawice Wieś
- Kościół parafialny w miejscowości
- Skrzyszew
- Kościół parafialny w miejscowości Szokpy
- Zespół kościoła – kościół i dzwonnica w miejscowości Wyróżęby – Podawce.

Zabytki ruchome chronione na miejscu znajdują się w:

- Skrzyszewie wyposażenie kościoła,
- Skrzyszewie nagrobki na cmentarzu parafialnym Mateusza Tomczuka, Adasia Ochenkowskiego, Franciszka Bronikowskiego,
- Sawicach – wyposażenie kościoła,
- Wyróżębach – Podawcach wyposażenie kościoła.

Ponadto na terenie gminy znajduje się wiele zabytków archeologicznych m.in. grodzisko we Włódkach wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów nieruchomości ujętych w wojewódzkiej ewidencji. Ciekawą budowlą hydrotechniczną są cztery kaskadowo położone stawy rybne w Szkopach.

Zespół dworski – dwór i park w Karskich

Dwór drewniany zbudowany zapewne pod koniec XVIII wieku. Według tradycji była to pierwotnie karczma, przeniesiona w 1912 roku z Brzozowa przez Głogowskich przebudowana gruntownie na dwór. Jest to budynek parterowy z mieszkalnym poddaszem. Od frontu posiada ganek o czterech kolumnach toskańskich, do ogrodu dobudowany taras i balkon w drugiej kondygnacji. Nakryty jest dachem łamanym z półszczytami wystawkami.

W okresie międzywojennym właścicielem dworu był Seweryn Głogowski, który prowadził bogate życie towarzyskie, m.in. w altanie ogrodowej występował Mieczysław Folg. Wokół dworu rozciąga się park, w którym na uwagę zasługuje aleja świerkowa prowadząca przez całość założenia. Najstarsze drzewa to lipy rosnące wzdłuż wschodniej granicy parku, ich wiek określić można na dwieście lat. Do osobliwości parku należą drzewa pomnikowe, jak brzoza brodawkowa, lipa srebrzysta, klon jawor – odmiana purpurowa.

Zespół dworski w Mołomotkach

Dwór został zbudowany około poł. XIX wieku dla Kobylińskich, w rękach których było do 1945r. Wybudowany w stylu klasycystycznym, zwrócony frontem na południe. Murowany z cegły, tynkowany, na narożach boniowany poddaszem oraz nowszymi przybudówkami od wschodu i zachodu. Pod całością piwnice murowane z kamienia polnego, sklepienie kolebkowo. Założony na planie prostokąta, siedmioosiowy. Od frontu portyk o czterech kolumnach tokańskich loggą w górnej kondygnacji. Układ wewnątrz dwukratowy, przebudowany. W elewacji PN. dwuosiowa wystawka zwieńczona trójkątnym szczytem. Dach dwuspadowy kryty blachą. Otoczenie dworu park o układzie swobodnym z około połowy wieku XIX, z obszerną polaną od północy, kręgiem lip, kasztanowa aleją dojazdową oraz spiętrzonymi w północno-wschodniej części.

Park z aleją dojazdową w Repkach

Najobszerniejszym założeniem rezydencjonalnym jest zespół w Repkach. Istniał tu dwór zbudowany w XVIII/XIX wieku dla Kuczyńskich lub Szydłowskich i rozbudowany około połowy XIX wieku według projektu architekta Franciszka Jaszczolda dla Doria Dernałowiczów. Z dawnego założenia pozostał park urządzone w 1 połowie XIX wieku. Park w Repkach założony został na wieloboku zbliżonym do prostokąta. Łączył w swojej kompozycji układ regularny ze swobodnym. Posiadał aleje główną wiodącą do dworu od wschodu oraz kilka innych alei bocznych prowadzących w różnych kierunkach. Ważnym elementem kompozycyjnym parku są również stawy w północnej części założenia. Na terenie parku rosną interesujące okazy drzew, których wiek można określić na ponad 150 lat. W parku występują takie gatunki drzew jak: dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, sasna wejmutka, świerk. Wiele z drzew zostało uznanych za pomniki przyrody.

Zespół d. Cerkwii Kościół i dzwonnica w Rogowie

Cechy budownictwa cerkiewnego posiada dawna cerkiew grecko - katolicka, obecnie kościół parafialny p. w św. Anny w Rogowie. Wzniesiona w 1815 roku kosztem Adama Szydłowskiego starosty mielnickiego. Parafia Erygowana 1546r. staraniem Anny z Druckich - Lubeckich Syrpuć - Ościkowskiej. Prawosławna od 1875r. Rzymsko - katolicka od 1918r. zwrócona prezbiterium na północ drewniana, konstrukcji zrębowej, oszalowana. Korpus nawowy prostokątny, rozdzielony dwiema parami słupów prezbiterium węższe zamknięte prosto, z kruchtą i zakrystią po bokach, na których są łóże. Od południa chór muzyczny na dwóch słupach. Sklepienia nawy, przy prezbiterium przechodzące w pozorną kopułę ośmiopłociową, z ośmioboczną przeszkloną latarnią. Nawy boczne kryte stropem. Dach dwuspadowy, kryty blachą. Latarnia zwieńczona hełmem ostrosłupowym blaszanym. W zachodnim narożniku cmentarza przykościelnego znajduje się dzwonnica, wzniesiona ok. 1815r. Drewniana, konstrukcji słupowej, oszalowana. Czworoboczna, w górnej części kondygnacji przeźrocza w ozdobnie wyciętych obramowaniach. Dach namiotowy, kryty blachą, z krzyżem żelaznym w zwieńczeniu. W skład zespołu ponadto wchodzi: dawna popówka wymurowana z cegły ok. 1890 r. przeznaczona na szkołę w 1920r. oraz drewniana plebania wybudowana w 1920r.

Kościół w Sawicach

Niewielki kościół, malowniczo położony na skarpie lokalnej wyniosłości terenu, znajduje się w Sawicach. Dawniej cerkiew grecko - katolicka, obecnie kościół parafialny p.w. św. Jerzego. Pierwotna parafia erygowana zapewne w 1544r. Kolejna drewniana cerkiew wzniesiona w 1738r. kosztem Franciszki z Jegierskich Jegierskich Jana

Cieciszewskiego oraz Agnieszki z Cieciszewskich i Teofila Kossakowskiego. Rozbudowana i wystawiona na nowo w 1815r. kosztem Wiktorii z Kuczyńskich i Adama Szydłowskiego starosty mielnickiego. Parafia prawosławna od 1875r. rzymsko - katolicka od 1919 roku. Remontowana 1958 - 1959. orientowana. Drewniana, konstrukcji zrębowej, wzmocnionej lisicami, oszalowana. Nawa na rzucie prostokąta, z węższym prezbiterium zamkniętym prosto, z kruchtą i zakrystią po bokach, z łozami w górnej kondygnacji. Od zachodu chór muzyczny na dwóch słupach. Wnętrze przykryte stropem. W fasadzie szczyt o wykroju barokowym oraz portyk na dwóch murowanych kolumnach. Dach dwuspadowy, z połacią nad prezbiterium, kryty blachą. W narożniku południowo - zachodnim cmentarza przykościelnego, wybudowanego ok. 1930r. dzwonnice. Wzniesiona z drewna z zastosowaniem konstrukcji słupowo - ramowej, oszalowana. Założona na planie kwadratu, jednoprzestrzennego. Bryła dwukondygnacyjna. Górna kondygnacja węższa z prostymi przeźrocami, nakryta dachem namiotowym o połaciach z blachy. W zespole znajduje się również drewniana plebania, pochodząca z 2 połowy XIX wieku.

Kościół parafialny w Skrzeszewie

Najstarszym obiektem sakralnym na terenie gminy Repki jest kościół parafialny p.w św. Stanisława bpa w Skrzeszewie. Parafia wzmiankowa w 2 ćw. W XV. Ponownie erygowana w 1501r. Budowa obecnego kościoła rozpoczęta ok. 1705r. z fundacji Stanisława Godlewskiego stolnika burskiego, staraniem jego brata Jana Godlewskiego podkomorzego burskiego, ukończona w 1733r. Uszkodzony pocz. W XIX, odrestaurowany w 1837r. kosztem Franciszka Obniskiego posła na sejm: wówczas ukształtowanie fasady z portykiem. Odnowiony w 2 połowie XIX. I XXw. Barokowo - klasycystyczny. Orientowany. Murowany z cegły, tynkowany. Nawa prostokątna, czteroprzęsłowa, prezbiterium równej z nią szerokości, prostokątne, dwuprzęsłowe: po bokach wsch. Przęsła nawy kwadratowe kaplice pełniące role ramion transeptu: do kaplicy pn. przylega zakrystia i kruchta. Wewnątrz ściany nawy rozczłonkowane pilastrami toksańskimi, w nawie zdwojonymi, w kaplicach, w kaplicach parzystymi, dźwigającymi przelamujące się belkowanie. Sklepienie kolebkowate z lunetami na gurtach. Kaplice i prezbiterium otwarte do nawy wysokimi, półkościami zamkniętymi arkadami. Od zach. Chór muzyczny murowany, na szerokiej, półkościele zamkniętej arkadzie, ujętej po bokach parami pilstrów, z balustradą ze ślepych, spłaszczonych tralek. Zewnątrz ściany boczne rozczłonkowanie uproszczonymi pilastrami. Okna zamknięte łukiem odcinkowym, obustronnie rozglifione. Przed fasadą wydatny portyk o czterech kolumnach jońskich, zwieńczonych trójkątnym frontem z wieńcem i wstęgami w tympanonie oraz datą 1733. Nad wejściem tablica odnosząca się do odbudowy kościoła.

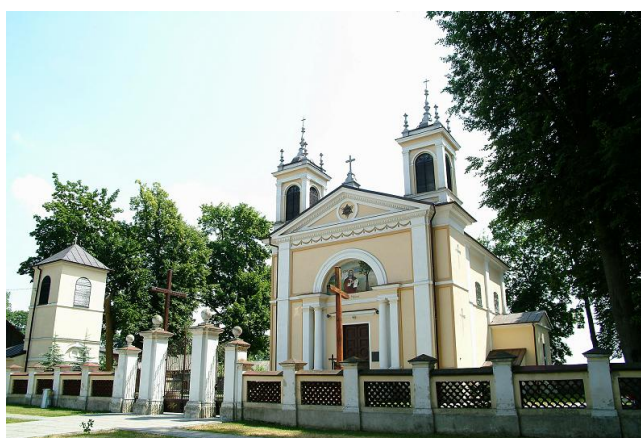

Kościół w Szkopach

Zupełnie niespotykaną bryłę posiada kościół w Szkopach. Dawniej cerkiew grecko - katolicka, obecnie kościół parafialny p.w. Trójcy św. Pierwotna cerkiew erygowana 1644r. staraniem Mieczysława Mleczko, starosty łosickiego. Obecna wystawiona w 1818r. kosztem Antoniego Ciołkowskiego. Od 1875r., prawosławna. Parafia rzymsko - katolicka od 1921 r. wewnątrz restaurowane 1963r. Klasycystyczna. Zwrócona prezbiterium na pn. - zach. Murowana z cegły,

tynkowana. Na planie elipsy. Prezbiterium wydzielone we wnętrzu, po jego bokach zakrystie na planie zbliżonym do trójkąta, nad którymi loże otwarte ku prezbiterium prostokątnymi oknami zamkniętymi odcinkowo. Nawa rozdzielona parą opilastrowanych filarów, części boczne otwarte do nawy dwiema parami półkoliście zamkniętych arkad. Od południa chór muzyczny murowany, wsparty na dwóch filarach, w faliście wygiętą linią parapetu. Pod chórem wydzielona oszalowana kruchta. Strop płaski na profilowanym gzymsie. Okna półkoliste, drobno sprostowane. Zewnątrz ściany rozcłonkowane uproszczonymi plastrami. Gzyms podokapowy profilowany. Od wschodu i południa wejście prostokątne ujęte panelowymi pilastrami oraz zwieńczone trójkątnym szczykiem. Od zachodu analogiczne obramienie ze ślepym otworem. Na osi prezbiterium wnęka o łuku koszowym. Dach wyokrąglony, kryty blachą. Wieżyczka ma sygnaturkę murowana, zwieńczona hełmem ostrosłupym.

Zespół kościoła tj. Kościół i dzwonnica w Wyrozębach - Podawcach

Liczny zespół obiektów towarzyszących kościołowi parafialnemu p.w. Trójcy Św. Znajduje się w Wyrozębach . Pierwotny kościół drewniany ufundowany w 1438r. przez Marcina, Piotra i Pawła a Wyrozębów: Kolejny wzniesiony w 1700r. kosztem Franciszka Korybut Woronieckiego i Joanny z Wyrozębskich. Budowę obecnego kościoła 1858-1866 wg projektu arch. Henryka Marconiego prowadził Ludwig Jabłoński budowniczy powiatu siedleckiego, kosztem Tadeusza Doria Dernałowicza. Konsekrowany 1865r. Neorenesansowy. Zwrócony prezbiterium na południe. Murowany z cegły, tynkowany. Dwuprzęsłowa nawa na rzucie prostokąta; prezbiterium wyższe zamknięte półkolistą absydą, po jego bokach zakrystia i składzik. Chór muzyczny, wsparty na dwóch kolumnach i dwóch półkolumnach tokańskich. Sklepienie w nawie i prezbiterium żaglaste, absyda przesklepiona konchowo. Zewnątrz ściany rozcłonkowane uproszczonymi pilastrami. Fasada parawanowa z szerokim ryzalitem zwieńczonym trójkątnym szczytem z okiem Opatrzności w tympanie. Po bokach szczytu czworoboczne wieżyczki przeprute otworami arkadowymi. Na osi wejście we wnęce arkadowej, ujętej parą kolumn i pilastrów tokańskich. Dachy dwuspadowe, kryte blachą. Obok kościoła znajdują się takie obiekty jak: dzwonnica, plebania, organistówka i szpital.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Na terenie gminy Repki znajdują się 2 ośrodki zdrowia, 1 zakład opiekuńczo-leczniczy, 1 hospicjum, 2 punkty apteczne, 1 gabinet stomatologiczny oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Repkach.

Zadania z zakresu lecznictwa szpitalnego i klinicznego oraz usług pogotowia ratunkowego realizowane są w Sokołowie Podlaskim.

Oświata

- Zespół szkół w Repkach(Gimnazjum, Szkoła Pdstawowa, Przedszkole)
- Zespół Szkół w Skrzyszewie(Gimnazjum, Szkoła Podstawowa, Przedszkole)
- Szkoła Pdstawowa w Wyrozębach